Кыргыз Республикасында 2021-2025-жылдары мамлекеттик тилди өнүктүрүү жана тил саясатын өркүндөтүү программасын ишке ашыруу боюнча Заманбап эл аралык университетинин мамлекеттик тил жана тил саясаты проректору Эсенова Нуска Маматкуловнанын отчету.

1.	Мектепке чейинки билим берүүчү уюмдарында, орто жалпы билим берүүчү мектептерде, башталгыч, орто кесиптик билим берүү мекемелеринде жана ЖОЖдордо кыргыз тилин эне тили жана экинчи тил катары окутуу программаларынын жана бөлүнгөн саattардын көлөмүн талдоо жана оптималдаштыруу, базалык окуу планында алардын көлөмүнүн туруктуулугун камсыз кылуу		КРнын Мектепке чейинки билим берүү уюмдарында, жалпы билим берүүчү мектептерде кыргыз тилин эне тили катары, экинчи тил катары окутууга бөлүнгөн сааттардын көлөмү туруктуу. Башталгыч кесиптик билим берүүдө кыргыз тили предмети 2-жылдык окутууда базистик окуу пландын негизинде жалпы билим берүү стандартынын алкагында 2024- 2025- окуу жылына карата өзалдынча иштөөгө бөлүнгөн сааттар боюнча Заманбап эл аралык университетинде • 9 база Кыргыз тили – 80 саат практикалык саат, • Кыргыз адабияты – 80 саат практикалык саат. • Дүйно адабияты- 40 саат. • Эне тилди окутуунун усулу 9 -окутуу орус тилинде жүргүзүлгөн окуу жайлар үчүн: • 11база кыргыз тили жана адабияты- 3кредит 90 саат анын ичинен 45 практикалык саат, 15 саат өз алдынча иштөө педагог менен, студенттин өз алдынча иштөөсү 30 саат бекитилген. • 11база Манас таануу -2кредит 60 саат 20 саат лекциялык, 20 саат практикалык саат өтүлөт 20 студенттин өз алдынча ишине бекитилген. • 11 база Эне тили 2кредит 60 саат окутулат. Министрликтин 2020-жылдын 24-февралындагы № 202/1 буйругуна ылайык: Заманбап эл аралык университетинде -жогорку кесиптик билим берүүнүн даярдоо багытары боюнча бүтүрүүчүгө “бакалавр” квалификациясын жана жогорку кесиптик билим берүүнүн адистиктери боюнча бүтүрүүчүгө “адис” квалификациясын ыйгарууну тастыктоочу гуманитардык, социалдык, экономикалык циклдагы милдеттүү дисциплиналардын

			эмгек сыйымдуулугу жана тизмеси төмөндөгүдөй бекитилип, анын ичинен кыргыз тили жана адабиятына 8 кредит/240 саат бөлүнгөн аткарып жатат.
2.	Билим берүү мекемелеринде кыргыз тилинде окутуу боюнча толук камсыздалган окуу-методикалык базаны түзүү.		Заманбап эл аралык университетинин ф.и.к. Эсенова Нуска Маматкуловна “Кыргыз лингвомаданиятындагы жай концептинин экспоненттери” филологиялык билим берүүдөгү адистиктеринин студенттери үчүн окуу куралы жарыка чыкты 2023-ж.
3.	Ар бир адистик боюнча онлайн-база түзүү.		Ебилим системасы, база мамлекеттик тилде жана орус тилинде да колдонулат.
4.	Иш кагаздарын Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 23-июлундагы №517 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасында иш кагаздарын жүргүзүү боюнча типтүү нускама ылайык келтирүү . Иш кагаздарын жүргүзүүдө орфографиялык эрежелердин ченемдерин сактоо.		Иш кагаздарын Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 23-июлундагы №517 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасында иш кагаздарын жүргүзүү боюнча типтүү нускамага ылайык келтирүү менен Заманбап эл аралык университеттин иш-кагаздары мамлекеттик тилде жүргүзүлөт. 2023-2024- окуу жылында мамлекеттик тил жана тил саясаты проректору кызмат орду бекитилгендигине байланыштуу проректор иш-кагаздарын жургүзүү иштерин текшерип, жолго салуу ишин алып барып жатат.
4.	Ар бир жогорку окуу жайда Мамлекеттик тил боюнча проректорлук кызмат ордун өзүнчө штаттык бирдикте ачуу, БИМ тарабынан бекитилген иш-милдеттерге ылайык иш алып барган мамлекеттик тил проректорлорунун ишмердүүлүгү БИМ жана МТУК тарабынан көзөмөлгө алуу.		Заманбап эл аралык университетинде өзүнчө штаттык бирдикте Мамлекеттик тил жана тил саясаты боюнча проректорлук кызмат орду ачылды 2023-2024-окуу жылынын 14.09. Бул аталган кызмат ордунда филология илимдеринин кандидаты Эсенова Нуска Маматкуловна эмгектенип жатат.

5.	Ар бир ЖОЖдун жетекчилеринин о.э профессордук окутуучулук курамынын Мамлекеттик тил ди билүү деңгээлин баалоо иштерин уюштуруу (Кыргыз тесттен өтүү).		ЗЭАУда профессордук-окутуучулук курамын Кыргыз тесттен өтүү маселеси алдыңкы убактарга ишке ашырылууга планга коюлган. Арасында жогорку С1 деңгээлдеги сертификаттын ээлери бар.
6.	Усулдук комплекстерди түзүү, о.э. орто, жогорку кесиптик окуу жайларынын филологиялык эмес адистиктери үчүн Мамлекеттик тилде базалык атайын адабияттарды которууну уюштуруу жана аларды конкурстук негизде басып чыгаруу.		Заманбап эл аралык университетинин ага окутуучусу Эрматова Алтынай Жумабаевнанын "Адистик эмес тайпаларда кыргыз тили жана адабиятын окутуу" окуу-усулдук колдонмосу басмаканадан чыкты. 2024-ж.
7.	ЖОЖдордо жана атайын орто кесиптик окуу жайларында филологиялык эмес дисциплиналар боюнча кыргыз тилинде сабак өткөн мыкты лекторлор үчүн кошумча каржылык кызыктыруу жана сыйлоонун башка түрлөрүн колдонуу системасын киргизүү.		ЗЭАУда кыргыз тилинде сабак өткөн мыкты лекторлор үчүн кошумча сыйлоонун түрлөрү ЗЭАУнун "Ардак Грамоталары", төш белгилер) бар.
8.	Кыргыз тилин окутууну кескин жакшыртуу үчүн кыргаз тилин жана кыргыз адабиятын окутуу боюнча лабораторияларды түзүү.		Кыргыз тилин окутууну кескин жакшыртуу үчүн кыргаз тилин жана кыргыз адабиятын окутуу боюнча окуу кааналары уюшулган.
9.	ЖОЖдун билим берүү берүү стандарттарына, типтүү окуу пландарын мамлекеттик тил жана расмий тилди өзүнчө окуу дисциплиналары катары киргизүү		ЖОЖдун билим берүү берүү стандарттарына, типтүү окуу пландарын мамлекеттик тил жана расмий тилди өзүнчө окуу дисциплиналары катары киргизүү ЗЭАУда жолго коюлуп окутулууда.

10.	Окуу дисциплиналарын кыргыз тилине өткөрүүнү колго алууну. Окуу-методикалык программаларды, жумушчу программаларды, жүгүртмөлөрдү, иш графиктерин тез арада Мамлекеттик тилде өткөрүү.		ЗЭАУда окуу дисциплиналарын кыргыз тилине өткөрүү иши ишке ашкан. Окуу-методикалык программалар, жумушчу программалар, окуу жүгүртмөлөрү, иш графиктери мамлекеттик тилде жүргүзүлөт.
11.	Окуу усулдук комплекстерди Мамлекеттик тилде түзүү.		Заманбап эл аралык университетинде ар бир адистик боюнча окуу усулдук комплекстери мамлекеттик тилде түзүлгөн жана окутулат.
12.	Мамлекеттик тилди кыргыз тест системасынын талаптарына ылайык жана кесипке багыттап окутууну, ага жараша окуу программаларын кайрадан иштеп чыгуу боюнча иштерди колго алуу.		ЗЭАУда мамлекеттик тилди кыргыз тест системасынын талаптарына ылайык жана кесипке багыттап окутуу, ага жараша окуу программаларын кайрадан иштеп чыгуу боюнча иштери колго алынды.
13.	Бюджеттик орундарын бөлүштүрүүдө кыргыз тайпаларын кошо ачуу.		ЗЭАУда окутуу тили расмий тилде болгону менен ар бир адистик боюнча кыргыз тайпалары бар.
14.	AVN програмасын кыргызчалоо, компьютерлерге кыргыз шрифтерин орнотуу		Ебилим программасы мамлекеттик тилде жана расмий тилде ишке ашырылат жана компьютерлерге кыргыз шрифтери 100 пайыз орнотулган.
15.	Аралыктан окутуу системасын толук кыргыз тилине өткөрүү		ЗЭАУда аралыктан окутуу системасы кыргыз тилинде жана расмий тилде өткөрүлөт.
16.	Кыргызча тайпаларды ачуу.		Студенттердин тоолуу аймактардан келгендигин жана талаптарын эске алып ар бир адистикте кыргызча тайпалар ачылган.
17.	Википедияга окутуучулар, окуу жай боюнча маалыматтарды, илимий макаларды киргизүү		Википедиядан маалыматтарды алып турабыз жана илимий макалалар киргизилип турат.

18.	Терминология комиссиясынын эксперттик тобунун аткарган иштери		ЗЭАУда эксперттик топ жок.

МТжТС проректору: **филология илимдеринин кандидаты; Эсенова. Н.М.**